

Sociální pedagogika - subkultury

doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Mládež – skupina s vlastní kulturou?

- do 50. let 20. století se mladí lidé přizpůsobovali kultuře dospělých,
- docházelo k celkové enkulturaci do tradiční kultury,
- enkulturace je významná stále, ale už není samozřejmá,
- mladí lidé žijí v mnoha kulturách, které jsou velmi rozdílné;
- můžeme pouze identifikovat základní společné (a někdy i protikladné) trendy; jedná se opět o trendy ovlivněné formováním vztahů v postmoderní společnosti

Postmoderní znaky kultur mládeže

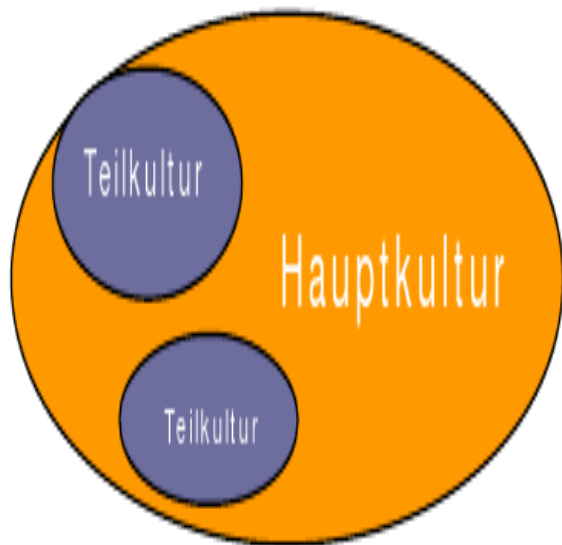
- Postmaterialismus
- Estetizace
- Vliv médií a sociálních sítí
- Sebeinscenování
- Povrchnost (Design statt Dasein)
- Hledání alternativ (vzdor)
- Touha po originalitě
- Touha po přijetí do referenční skupiny

Subkultury

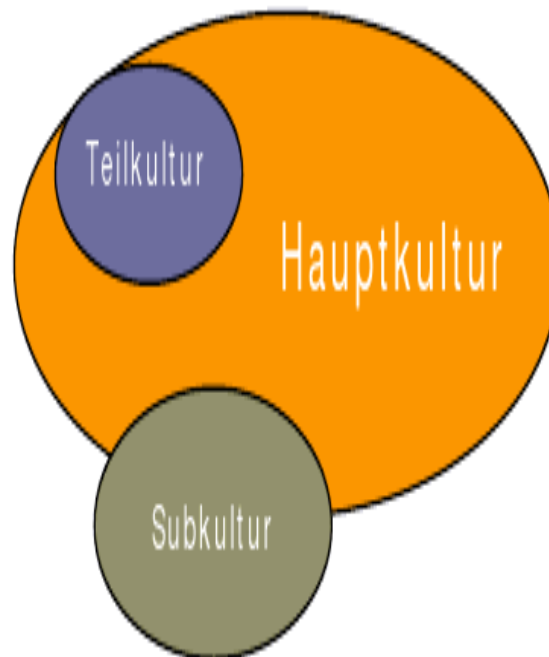
- Pojem „parciální kultura“ zavedl na začátku 70. let Robert R. Bell. Je to „relativně koherentní kulturní systémy, které představují v rámci celkového systému národní kultury „svět sám pro sebe“
- Subkultury jsou další „světy“, které si vytvořily takové strukturální a funkční vlastnosti, které jejich členy do jisté míry odlišují od ostatní společnosti
- Podle Baackeho synonyma

Dvojí pojetí subkultury

Postavení subkultur v rámci národní kultury

Subkultura = parciální kultura

Subkultura vybočuje z „normálu“

Scéna

Pojem *scéna* vznikl ve Velké Británii, a to ve městech. Oproti subkultuře je pro scénu charakteristická *aktualita* a (virtuální) *orientace na určité centrum* (město, místo, čtvrť, hospoda). Dnes – díky médiím a sociálním sítím – může ke scéně patřit jednotlivec, který se s dalšími účastníky scény fyzicky nikdy neviděl a na místě, kde scéna vznikla, nikdy nebyl. Patří ke scéně většinou virtuálně, fyzicky pak v symbolických okamžicích.

Ani subkultury, ani scény, ale kmeny

- Tekutá identita, surfování mezi subkulturami
- Subkultury jsou mrtvé. Teď žijí kmeny - **Underwebtribes**. (...) Nejste součástí jednoho či druhého kmene, ale účastníte se života celé řady různých kmenů.
- Protože každý z nás je originál, je každý členem rozdílných kmenů, které spoluvytváří naši osobnost.

<https://trendwolves.com/blog/browsing-the-margin-of-youth-culture>

A přece subkultury!

- Subkultury 70. – 90. let se staly širokými hnutími, které ovlivňují současné styly
- Nejedná se ani tak o retrostyly, jako spíše o revival (oživení původní myšlenky v nové formě)
- Nadhled: nihil novum sub sole!
- Hledání autentických hodnot v kulturách mládeže; komunikace s mládeží

Subkultury I. – Hip hop

- Znaky: rap – graffiti – break dance
- Kořeny: New York – Bronx – 70. léta
- Podstata rapu: recitace (vykřikování) textu do mixované hudby (Cool Herc)
- Malé skupiny – crew
- Příklady:

Subkultury II. – Techno

- Znaky: hudba – rave
- Hlavní myšlenka: love – peace – unity
- Prostředek: davová extáze pomocí silné rytmické hudby (minimum melodie)
- Festivaly, koncerty open air
- Povzbuzující prostředky: nebezpečná droga extasy
- Příklady:

Subkultury III. - Skinheads

- Znaky: tvrdá rocková hudba, holé lebky
- Původ: anglický proletariát 60. let
- Ideály: „právo a řád“, mužná síla
- Pravicoví skinheads
- Levicoví skinheads
- Rasisté a antirasisté (S.H.A.R.P.S)
- Ukázka:

Subkultury IV. – Punk rock

- Kořeny: 2. polovina 70. let – Anglie
- Znaky: oblečení (pytle, řetězy, PVC, zavírací špendlíky), hudební styl pohrdající estetickými zásadami, odmítání formalit
- Myšlenky: anarchie, negace, odmítání elit, kultury a státu
- Kolem r. 2000: fun punk, hardcore
- Příklady:

Subkultury V. – Girl Power

Je to „nápadný barevný puntík“ v subkulturách Generace X (90. leta 20. století), který znamená: „trochu svobody a trochu drzosti“

Směs emancipace a popového designu – dívky, které chtěly být tvrdé, silné, rebelující

Kořeny: USA – Riot Girls, Madonna

Ukázky:

Subkultury VI. - Freestyle

- Společný prvek: fyzická zdatnost, adrenalin, sebe prezentace, rychlost, volnější, ale domluvená pravidla
- Zahrnuje například: skate, inline, parktour
- Oblečení (u skejt'áků): streetstyle
- Příklad:

Společné trendy dnešních subkultur

1. Rozmazané životy

2. Podle:

<https://trendwolves.com/blog/browsing-the-margin-of-youth-culture>

1 – Rozmazané životy

- Mladí lidé si chtějí sami „slepovat“ svoji identitu (patchwork identity)
- Nechtějí být zařazeni do škatulek
- Očekávání různých referenčních skupin se přizpůsobují jen částečně
- Zpochybnění identity – gender

2 – Tvorba vlastního „superjá“

- Mladý člověk chce v něčem vynikat a nechce dostávat ocenění „zadarmo“
- Chce se prezentovat špičkovým výkonem, v oblasti, kde je „expertem“
- Získávání uznání prostřednictvím sociálních sítí
- Rostoucí význam informální edukace
- Testování sebe sama

3 – Touha „někam patřit“

- Kmeny: příslušnost do komunity, nejprve virtuální, zpravidla navazuje skutečné setkání (akce), které může nabýt pravidelnosti a silně ovlivnit životy jednotlivců
- Přijímací rituály, někdy dost náročné
- Odpověď pedagogiky: vytvářet společenství, aby mladí lidé mohli někam patřit

4 – Celistvé vnímání

- Vnímání všemi smysly
- Návrat k sobě samému – meditace
- Návrat k lidem kolem mě
- Návrat k živé hudbě
- Návrat k přírodě
- Discover your emotions! (Sebepoznání)
- Nebojí se projevit svou zranitelnost

5 – Na hranici lidské psychiky

- Testování: co dokáže lidská mysl
- Jak souvisí psychično a tělesno?
- Dosáhnout a pokusit se překročit hranice

6 – Překračování hranic

- Mainstream není cool
- Originalita až do extrému
- Dělat si legraci ze všeho
- Překračovat hranice normality (včetně ošklivosti)
- Může to být projev existenciální nejistoty
- Reakce pedagoga: ničemu se nediv!

Co s tím?

- Don Bosco: „mít rád to, co mají rádi mladí lidé“
- Současně: zachovat svou roli, reprezentovat tradiční kulturu
 - NASLOUCHAT
 - POCHOPIT
 - ANIMOVAT
 - KULTIVOVAT